

Deelder, Vaandrager en Vogel vastgelegd door Hansje de Reuver, fotografe van de Rotterdamse ‘sien’: ‘Er hing inspiratie in de kroeg’

[Roland Vonk](#)

13 augustus 2022, 14:56 • 8 minuten leestijd

Hansje de Reuver voor de deur van galerie & erfgoedlab DIG IT UP aan de Nieuwe Binnenweg. © Roland Vonk

Wie de afgelopen veertig jaar met zekere regelmaat in Rotterdam een boekpresentatie, de opening van een tentoonstelling of een artistiek samenzijn in het café heeft bijgewoond moet haar kennen: Hansje de Reuver (75 inmiddels). Ze was er vaak bij, al dan niet gewapend met een fotocamera. Na eerdere fotoboeken en -boekjes is onlangs van haar een boekje verschenen met foto's van de Rotterdamse kunstwereld van de jaren 80/90. Een nieuw boek van de 'prinses van de sien', zoals dichter/jurist Manuel Kneepkens haar ooit heeft getypeerd.

Dichter en schrijver Cor Vaandrager. © Hansje de Reuver

Het is verleidelijk om - net als in de kop boven dit verhaal - namen te noemen van bij het grote publiek bekende figuren die de 272 pagina's sieren van het in klein formaat verschenen fotoboek 'Rotterdam Jaren 80/90'. Maar ja, Jules Deelder, Cor Vaandrager en Frans Vogel duiken nou eenmaal veelvuldig op in de nieuwste uitgave van fotografe Hansje de Reuver. Naast allerlei andere schrijvers, dichters, beeldend kunstenaars, muzikanten, journalisten en kroegtijgers die samen de Rotterdamse 'sien' vormden aan het eind van de vorige eeuw. Een greep: Woody van Amen, Jana Beranová, Piet le Blanc, Joop van den Bos, Peter Bulthuis, Fons Burger, Cor Kraat, Hans Citroen, Willem van Drunen, Eveline Visser, Pierre van Duijl, Ru de Gier, Daan van Golden, Lydia Schouten, Jano ten Haaf, Dolf Henkes, Sonia Herman Dolz, Gerrit Lakmaaker, Verena Nuding, Louis Looijshelder, Jan Oudenaarden, Rien Vroegindewij, Bob Visser en Ger van Voorden, alias Ger Sax. Creatieve geesten van wie een groeiend deel dankzij de Man met de Zeis alleen in de herinnering voortleeft. Hansje: "Ja, wat wil je anders als je deze leeftijd hebt? En er zijn er nog heel wat ouder geworden dan we misschien ooit gedacht hadden. Jules is 75 geworden, en Frans zelfs 80."

Schrijver-dichter-beeldend kunstenaar-fotomodel Frans Vogel. © Hansje de Reuver
Mede door dat woeden van het lot is deze keuze uit het fotoarchief van Hansje de Reuver een proeve van sociale geschiedschrijving. “Ik denk dat dit over twintig of dertig jaar, als ik er allang niet meer ben, nog beklijft. Elke nieuwe jeugd zal weer zeggen dat de eigen generatie iets bijzonders heeft. Maar deze mensen hebben cultureel de fundamenten gelegd voor mensen na hen. Kunstenaar Gyz la Rivière zegt bijvoorbeeld dat kunstzinnige mensen van nu schatplichtig zijn aan mijn generatie, en aan die van nog wat daarvoor, aan die hele sien. Bijzonder is ook dat de horeca destijds betrokken was bij die kunstenaars. Ze sponsorden dikwijls, ze gingen mee, ze kochten kunst. Het was een zinderende tijd.”

Briljante leerlingen

Dat Hansje verzeild raakte in kringen van schrijvers en kunstenaars kwam deels door haar broer Wim, die op school zat met Jules Deelder. Jules en Wim golden als briljante leerlingen op de Willem de Zwijger HBS aan de Bergsingel. Jules wist al vroeg dat hij dichter wilde worden, Wim ging na zijn eindexamen in 1962 in Delft natuurkunde studeren, en stapte na een jaar over op bouwkunde. Hij richtte een band op, tekende en schreef gedichten die anoniem in de almanak van de Delftse Studenten Bond werden afgedrukt. En toen was daar die fatale dag van 26 augustus 1964. Op vakantie in Oostenrijk viel Wim van een berg.

Jules Deelder en collega-dichter, journalist en filmmaker Hans Verhagen. © Hansje de Reuver

Het overlijden van Wim was voor zijn twee jaar jongere zus Marianne - zoals Hansje toen nog heette - een enorme klap. "Ik heb het heel zwaar gehad. Ik was zestien toen hij overleed. Wim was alles voor me. Hij was mijn broer, mijn vriend en mijn vader. Bij hem kon ik alles kwijt. Hij nam me ook mee de stad in, en ik mocht op feestjes bij hem in Delft komen. Door hem proefde ik voor het eerst van de kroegensfeer. Mijn vader was veel te autoritair voor mij. Ik had dikwijls ruzie met mijn vader. Zijn ja was mijn nee, en andersom. Toen Wim stierf werkte ik al in een jeugdherberg want ik wilde de deur uit. We woonde klein, aan de Spoorsingel, en ik had geen eigen kamer. Tot mijn twaalfde, dertiende was ik een schatje, maar daarna? Ik zou mezelf niet gehad willen hebben als puber, als tiener. Ik was gewoon wild."

Ger van Voorden (Ger Sax) en Piet le Blanc, twee befaamde Rotterdamse saxofonisten van weleer. © Hansje de Reuver

Tijdens haar middelbare schooltijd ontmoette Hansje allerlei gelijkgestemden bij het AMVJ-gebouw aan de Mauritsweg, de jongerenorganisatie met een koffiezaak waar je kon zitten zonder consumptie, én bij De Turk, bij de Kruiskade. “Veel mensen die ik daar leerde kennen, kwam ik later tegen in de sien. Gasten die ànders waren. Daartoe voelde ik me aangetrokken. Jules kwam me samen met Casper van den Berg ook thuis opzoeken toen mijn broer was omgekomen. Ik trok met die jongens op, ik ging met ze stappen, ik was een van hen. We klitten bij elkaar. Ze konden ook gewoon waar ik bij zat praten over de wijven die ze neukten. Ik had een heel andere rol dan de meeste meisjes. Ik werd ook niet verliefd. Het leek wel of in die sien zweefde: Hansje, daar moet je voorzichtig mee zijn.”

Uit die tijd stamt ook die naam waaronder de meeste mensen haar kennen. “Mijn ouders waren socialisten. Die hebben me Marianne genoemd, naar het Franse vrijheidssymbool. Maar er waren toen veel Mariannes. Dat was blijkbaar een beetje een modenaam. En ik was een beetje een schoffie. Toen heeft iemand, ik weet niet meer of het nou Jules was of een van die andere gasten, er Hans van gemaakt. Dat was makkelijker. Dat is toen Hansje geworden.”

Wethouder Joop Linthorst (kalend, pak, stropdas) met de mannen van het kunstenaarscollectief Kunst & Vaarwerk. Vlnr Willem van Drunen, Cor Kraat en Hans Citroen. © Hansje de Reuver

Het Veld van Eer

Begin jaren zeventig ontmoette Hansje de wat jongere kunstacademiestudent Adriaan Monshouwer. Adriaan studeerde af op fotografie en film en sloeg aan het filmen. Hansje ging hem assisteren bij opnames, en met de Nikkormat van Adriaan, inmiddels haar geliefde, begon Hansje met fotograferen. Eerst maakte ze foto's van de kinderen van het welzijnswerk waarin ze actief was, twee jaar na het einde van de Vietnamoorlog trok ze met Adriaan, Fons Burger en twee journalisten van de BBC naar Vietnam, waar ze Adriaan assisteerde én zelf foto's maakte.

Jules Deelder, Adriaan Monshouwer en Frans Vogel. © Hansje de Reuver
Via Adriaan kwam ze ook in contact met filmer Bob Visser die in 1983 de speelfilm *Het Veld van Eer* maakte. Een film rond een man met een fascinatie voor de Eerste Wereldoorlog, met in de hoofdrollen Loes Luca en Ralph Wings, en bij de figuranten zo ongeveer de halve Rotterdamse sien, onder wie Frans Vogel, Jules Deelder, Manuel Kneepkens en Cor van den Akker. Hansje maakte de zogeheten stills op de set. “Ik ben drie weken mee geweest naar de opnames in Verdun, en ik was bij de scènes die in Zevenkamp werden gedraaid. Zevenkamp was in de winter één grote, koude modderpoel en daar hebben ze toen loopgraven van de Eerste Wereldoorlog nagebouwd. Wat ze hartstikke goed hebben gedaan. Voor mij was het echt een eer dat ik dat heb mogen maken.”

Op de set van de speelfilm *Het Veld van Eer* (1983). Vlnr Jules Deelder, Cor van den Akker, Jan de Winter, regisseur Bob Visser, Manuel Kneepkens, Aram, Frans Vogel. © Hansje de Reuver

De relatie met Adriaan Monshouwer heeft een jaar of zeven, acht geduurd. Langer hield ze het niet uit met iemand. Vanaf 1987 heeft ze eenzelfde periode samengewoond met dichter Frans Vogel, waarna de vriendschap bleef. Ze bleven, zoals Hansje het noemt, 'soulmates'. In de tijd met Frans leefde Hansje zo'n beetje het leven van een kunstenaar, met een uitkering. Als fotografe werd het haar meest actieve tijd. "Het is niet zo dat ik de camera altijd meenam als ik naar de kroeg ging, maar als Frans ergens naartoe moest om een stukkie te schrijven, maakte ik de foto. En dan gingen we haast altijd daarna wat drinken bij Timmer of een ander café. Dan had ik die camera bij me, en fotografeerde ik al die ontspannen mensen in de kroeg. Daardoor heb ik zo veel foto's van kunstenaars in de kroeg. Daar kwam je iedereen tegen. Ik weet niet hoe de jeugd het nu doet, maar bij ons ging het niet om het zuipen. Er werd wel gedronken, en soms werden we weleens dronken, maar er hing inspiratie in de kroeg."

Nico van Geerenstein (travestie-artieste Misty), accordeonist en zanger Pierre van Duijl, trombonist Patrick Votrian, café-uitbaatster Anna Vingerhoets en klarinettist Marcel Cuypers.
© Hansje de Reuver

Zwart-wit

Hansje, autodidact, heeft altijd een voorliefde gehad voor zwart-wit, en ze is lang analoog blijven fotograferen. Zo'n 2,5 jaar geleden, zo rond de eerste corona-uitbraak, begon ze haar fotoarchief te digitaliseren. "Ik had alle negatieven en contactafdrukken bewaard. Twee grote ladekasten vol. En toen ik dat allemaal terugzag kwam ik zoveel mooi materiaal tegen, materiaal dat ik alweer helemaal was vergeten, dat ik dacht: ik moet hier nog iets mee doen. Dit moet een boek worden. Een poëtisch verslag van die tijd, van de jaren tachtig en negentig."

Bij galerie & erfgoedlab DIG IT UP aan de Nieuwe Binnenweg 13b is tot en met 3 september een expositie van foto's van Hansje de Reuver uit de jaren 80/90. Haar boek is ook daar te koop, net als in de boekhandel en bij meerdere cafés.

Nu te zien

'Rotterdam jaren 80/90'

Hansje de Reuver is al sinds de jaren zeventig betrokken bij het culturele leven in Rotterdam. Ze fotografeerde tal van bekenden uit met name het literaire leven in de stad. Een selectie van haar foto's is vanaf zaterdag 6 augustus te zien in de expositie 'Rotterdam jaren 80/90' bij galerie DIG IT UP. Daar wordt ook het nieuwe fotoboek van Hansje de Reuver gepresenteerd.

De foto's van Hansje de Reuver geven een prachtig beeld van het culturele leven in Rotterdam in de jaren tachtig en negentig. Coryfeeën uit het literaire leven komen voorbij. Kenmerkende gezichten van Rotterdammers die je in de meeste gevallen nog kunt tegenkomen en soms ook portretten van culturele kopstukken die – helaas – niet langer onder ons zijn.

De expositie is 4 augustus t/m 3 september 2022 te zien bij galerie & erfgoedlab DIG IT UP op de Nieuwe Binnenweg 13b. Woensdag t/m zaterdag van 12.00 tot 18.00

Expositie bij DIG IT UP. © Publiciteit DIG IT UP